

**Dr. AJP Abdul
kalam
(Gujarati)**

Renu Saran

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

ભારતના મહાપુરુષ

એ.પી.જે. અબ્દુલ કલામ

BOOKHOUSE1
<https://t.me/bookhouse1>

BOOKHOUSE1

JOIN TELEGRAM CHANNEL

ENGLISH HINDI GUJARATI
MARATHI PUNJABI E-BOOKS

ભારતની મહાન વિભૂતિઓ
ડૉ. એ.પી.જે. અબ્દુલકલામ

ડાયમંડ બુક્સ

eISBN: 978-93-5261-113-3

© પ્રકાશકાધીન

પ્રકાશક : ડાયમંડ પૉકેટ બુક્સ પ્રા. લિ.

X-30, ઓખલા ઇંડસ્ટ્રિયલ એરિયા, ફેઝ-II,

નવી દિલ્હી-110020

ફોન : 011- 41611861, 40712100

ફેક્સ : 011- 41611866

ઇ-મેઇલ : ebooks@dpb.in

વેબસાઇટ : www.diamondbook.in

સંસ્કરણ : 2016

DR. A.P.J. ABDULKALAM

by : Renu Saran

વિષય સૂચી

૧. પરિચય
૨. જન્મ
૩. નાનપણ
૪. પ્રથમ આવક
૫. શિક્ષણ
૬. ઉચ્ચ શિક્ષણ
૭. માનસિક લક્ષ્ય
૮. એમ.આઈ.ટી.માં પ્રવેશ
૯. એરોનોટિકલ એન્જિનિયરિંગ
૧૦. એમ.આઈ.ટી.ના વિખ્યાત પ્રોફેસર
૧૧. પડકારયુક્ત પરિયોજના
૧૨. બેંગલોરમાં
૧૩. રોકેટ એન્જિનિયરના પદ પર
૧૪. સમૂહભાવનામાં વિશ્વાસ
૧૫. થુંબા અંતરિક્ષકેન્દ્ર
૧૬. ભારતનું પ્રથમ રોકેટ લોન્ચ
૧૭. વિક્રમ સારાભાઈનું સંરક્ષણ
૧૮. વિંગ્સ ઓફ ફાયર
૧૯. જનાબ અહમદ જલાલુદ્દીન (બહેનના પતિ)
૨૦. બાળકો માટે સ્વપ્નાઓ
૨૧. નહેરૂજી ની પ્રશંસા
૨૨. પોખરાણ-૨
૨૩. ભારતના મિસાઈલમેન
૨૪. ડૉ. કલામ આભા બની ગયા
૨૫. લોકોના નામે સંદેશ
૨૬. ઉચ્ચ પ્રાથમિકતા

૨૭. વિદ્યુત અને શક્તિ પ્રદર્શન
૨૮. શિક્ષણ તથા સ્વાસ્થ્ય સેવાઓ
૨૯. સૂચના ટેકનિક
૩૦. મિસાઈલ ટેકનિકના ક્ષેત્રમાં ઉપલબ્ધિઓ
૩૧. એક સાચું વ્યક્તિત્વ
૩૨. એક મહાન સ્વપ્રદર્શી
૩૩. ઇશ્વરમાં અખંડ વિશ્વાસ
૩૪. વિઝન-૨૦૨૦
૩૫. વિકાસ પદ
૩૬. પદ્મભૂષણ, પદ્મવિભૂષણ અને ભારત રત્ન

પરિચય

ડૉ. એ.પી.જે.અબ્દુલકલામ એક એવા સ્વપ્ન દર્શી છે, જે કાયમ દેશના વિકાસ માટેની સંભાવનોઓને શોધ્યા કરે છે. તેઓનું માનવું છે કે ભારતને આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધોમાં દૃઢ ભૂમિકા અદા કરવાની છે.

એક ઉલ્લેખનીય વૈજ્ઞાનિક અને એન્જીનિયર હોવા ઉપરાંત ડૉ. કલામએ વર્ષ ૨૦૦૨થી ૨૦૦૭ સુધી ભારતના અગિયારમા રાષ્ટ્રપતિના પદને સુશોભિત કર્યું.

તેમને ‘મિસાઈલ મેન ઑફ ઈન્ડિયા’ પણ કહેવાય છે. તેઓ પોતાના રાષ્ટ્રપતિકાળ દરમિયાન અત્યંત લોકપ્રિય બન્યા, લોકો સ્નેહવશ તેમને ‘પ્રજાના રાષ્ટ્રપતિ’ કહેવા લાગ્યા.

કલામનો જન્મ ભારતના દક્ષિણમાં સ્થિત રાજ્ય તામિલનાડુમાં થયો અને તેઓને વિશ્વભરના ત્રીસ વિશ્વવિદ્યાલયોમાંથી માનદ પદવીઓ પ્રદાન કરવામાં આવેલ છે. વર્ષ ૧૯૮૧માં

તેઓને ‘પદ્મભૂષણ’ પ્રદાન કરવામાં આવ્યું તથા ૧૯૯૦માં તેઓને ‘પદ્મ વિભૂષણ’ પ્રદાન કરવામાં આવ્યું તથા ૧૯૯૩માં તેઓને ‘ભારત રત્ન’ થી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા. એમની અગાઉના માત્ર બેજ રાષ્ટ્રપતિઓને ‘ભારત રત્ન’થી સન્માનિત થવાનું સન્માન પ્રાપ્ત થયું હતું. - ડૉ. રાધાકૃષ્ણન તથા ડૉ. આકિરહૂસેન.

જન્મ

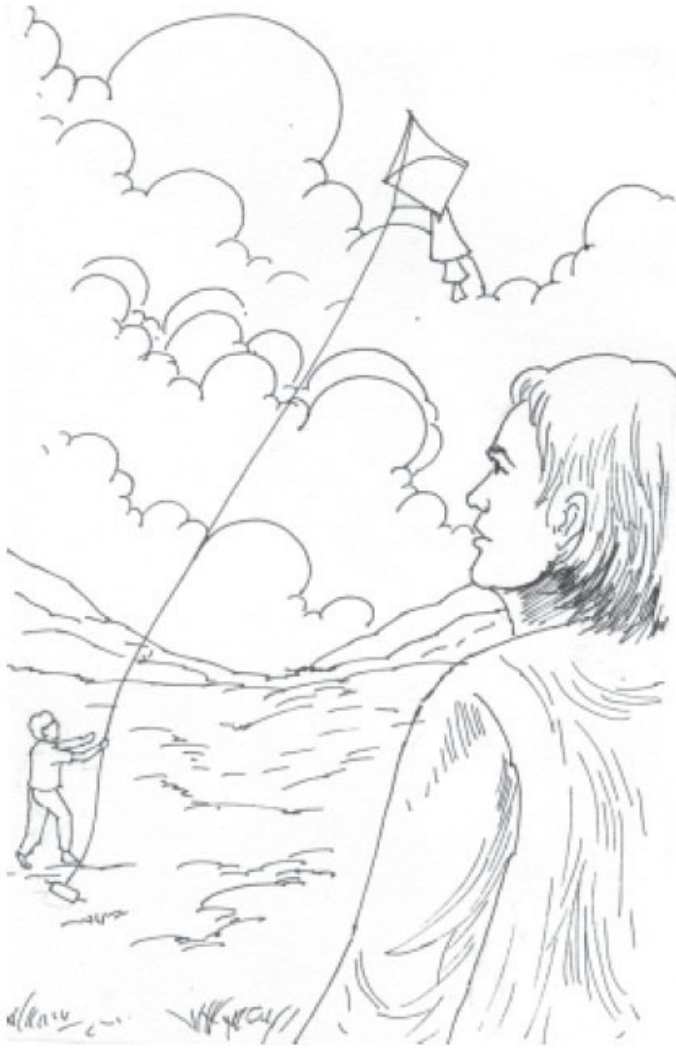
અબ્દુલ પાકિર જલાલુદ્દીન (એ.પી.જે.) નો જન્મ ૧૫મી ઓક્ટોબર ૧૯૩૫ના રોજ રામેશ્વરમ્(તામિલનાડુ)ની પતિ ભુમિ પર થયો. તેમના પિતા જનાબ જલાલુદ્દીન એક નિર્ધન નાવિક હતા. માતા આશીઅમ્મા પુત્રને જોઈને કૂલી સમાઈ નહોતી. તેમનું ઘર મસ્જીદની પાસે જ હતું.

આ ઘરતી પર જન્મ લેનાર પ્રત્યેક પોતાનું ભાગ્ય સાથે લાવે છે, પરંતુ અમુક લોકો પોતાનું ભાગ્ય પોતાના હાથો વડે લખે છે. ડૉ. કલામના મામલામાં કંઈક આમજ બન્યું. તેઓ એક સીધા સાદા પરંતુ ઉદ્યમશીલ નાવિકના ઘરમાં જન્મ્યા, જે અલ્લા પર પૂર્ણ ભરોસો રાખતા હતા. કલામે પોતાની મહેનત અને ખંત તથા પરિવારમાંથી પ્રાપ્ત થયેલ પ્રેરણાના બળે એવી ઉપલબ્ધિઓ પ્રાપ્ત કરી, જે કોઈ પણ ચમત્કાર કરતા રહેજ પણ ઉતરતી નથી.

નાનપણ

અબ્દુલ કલામનું બાળપણ માતાઅપિતાના ખોળામાં, અત્યંત લાડકોડમાં વીત્યું. તેમના પિતાને કોણ જાણે કેમ નાનપણથી જ લાગતું હતું કે કલામ મોટા થઈને તેમનું નામ ઉજાળશે. માતા અત્યંત સ્નેહથી, કેળના પાન પર ઘરના બનેલ સંભાર-ભાત, અથાણું અને નાળિયેરની ચટણી ખવડાવતી.

અબ્દુલ કલામ આકાશમાં ઊંચે ઉડતી પતંગોને જોતા ત્યારે તેમના મનમાં એકજ વિચાર આવતો: ‘એક દિવસ તેઓ પણ આકાશમાં ઊંચે ઉડશે.’

એ દિવસોમાં, ભારતમાં બધાં તાજાં સામાયાર જાણવા આતુર રહેતા હતા. તેમના પિતરાઈ ભાઈ શમ્સુદ્દીને રામેશ્વરમમાં એક ન્યૂઝ એજન્સી ઓલી. તેઓ એકલા જ આખાય શહેરમાં આશરે હજાર લોકોને સમાચાર પહોંચાડવાની જવાબદારી નિભાવી રહ્યા હતા. એનાથી પરિવારનું પેટ ભરાતું અને આમ વર્ષો સુધી ચાલતું રહ્યું.

પ્રથમ આવક

અબ્દુલ કલામએ આઠ વર્ષની વયે પ્રથમ આવક અર્જિત કરી. એ દ્વિતીય યુદ્ધનો સમય

હતો. રામેશ્વરમ સ્ટેશન પર ગાડીઓ થોભવાની બંધ થઈ ગઈ હતી. પરિણામે સમાચાર પત્રોને ચાલતી ગાડીમાં, રામેશ્વર અને ધનુષકોડિની વચ્ચેની સડક પર બંડલ બનાવીને નાંખવા પડતા. શમ્સુદ્દીનને સહાયકની આવશ્યકતા હતી. નાનકડા કલામે એ ખોટ ભરપાઈ કરી અને ઘર માટે ચાર પૈસાની કમાણી પણ કરી.

શિક્ષણ

તેઓએ રામેશ્વરમ પ્રાથમિક વિદ્યાલયમાંથી આરંભિક શિક્ષણ પ્રાપ્ત કર્યું. કલામ મંદિર અને મસ્જિદ બન્નેમાં એક સરખી શ્રદ્ધા ધરાવતા હતા. તેઓ બન્ને જગ્યાએ આશીર્વાદ લેવા માટે જતા.

ભણવામાં એટલું બધું ધ્યાન રહેતું કે તેઓને પોતાના માટે વિચારવાનો સમય જ મળ્યો નહિ. પરિસ્થિતિઓ પણ એવી રહી કે તેઓ પોતાના લગ્ન માટે વિચારી શક્યા નહિ.

રામેશ્વરમમાં શિક્ષણ પૂર્ણ થયા પશ્ચાત તેઓ રામનાથપુરમમાં જઈને ભણવા લાગ્યા. જીવનનો સંઘર્ષ વધારે અને વધારે કઠોર બનતો જતો હતો.

શમ્સુદ્દીન અને જલાલુદ્દીન બન્ને તેમને સ્કૂલમાં પ્રવેશ અપાવવા તથા રહેવા-ખાવાની વ્યવસ્થા કરવા સાથે આવ્યા.

અબ્દુલ કલામની મહેનત રંગ લાવી. તેઓએ ભણવામાં ઉત્તમ પરશિણામ મેળવ્યા, પરંતુ આગળનું શિક્ષણ પરિવાર માટે કોઈ પડકાર કરતાં ઓછું નહોતું. પરિવારમાં બધાએ એનો સામનો કરવાનો હતો.

ઉચ્ચ શિક્ષણ

આગળનું શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરવા માટે તિરુચિરાપલ્લી જવા સિવાય બીજો કોઈ વિકલ્પ નહોતો. જ્યારે કલામ ૧૯૫૦માં, સેન્ટ જોસેફ કૉલેજ પહોંચ્યા ત્યારે પ્રગતિના દ્વાર આપોઆપ ખુલવા લાગ્યા.

ત્યાંથી તેઓએ બી.એસ.સી. ડીગ્રી કોર્સ કર્યો. ખર્ચ તો પુષ્કળ હતો, પરંતુ પિતા તથા ભાઈ એની વ્યવસ્થા કરતા રહ્યા. કલામ આકાશ ઊંડાણોના ગોપીત જ્ઞાનને જાણવા માટે આતુર હતા અને અત્યંત પરિશ્રમ તથા ખંતની આવશ્યકતા હતા.

એક તો અભ્યાસનો ભાર તથા બીજી બાજુ મદ્રાસના ‘ધી હિંદુ’ પત્રિકા માટે લેખનનું કાર્ય

તેઓ લેખ લખીને મહેનતાણું પ્રાપ્ત કરતા હતા.

ગણિત અને ભૌતિકના ગહન અધ્યયનને કારણ અત્યંત સુવિધા રહી. તેમના જીવનનું એક લક્ષ્ય હતું તથા એ સાથે માતા-પિતા તથા ભાઈ બહેનોની મહત્વાકાંક્ષાઓ પણ સાથે સંકળાયેલી હતી, અતઃ તેઓ એકાગ્ર ભાવે આગળ વધતા ગયા.

માનસિક લક્ષ્ય

કલામ એક વૈજ્ઞાનિક બનવા ઈચ્છતા હતા, તેઓ પ્રતિ દિવસ નવા લક્ષ્ય બનાવતા અને એકાગ્ર બનીને પૂર્ણ મનોયોગથી પરિણામોનું વિશ્લેષણ કરતા. કલામ પોતાની ઉપલબ્ધિઓ ભણી આગળ વધતાં જઈ રહ્યા હતા. પોતાની પ્રગતિની સાથે સાથે તેમના મનમાં દેશના વિકાસ માટેના વિચારો પણ બળવત્તર બનતા ચાલ્યા. તેઓ ઈચ્છતા હતા સ્વતંત્ર ભારતનો સંપૂર્ણ વિકાસ થાય તથા કોઈ પણ રૂપે ટેકનિકલી વિકાસમાં પછાત ના રહે.

આ દોરમાં તેઓએ કવિતાઓ રચવાની પણ પ્રેરણા પ્રાપ્ત થઈ. વિજ્ઞાનના છાત્ર હોવા ઉપરાંત તેઓની પાસે સંસ્કૃત અને અરબી ભાષાઓના જ્ઞાનનું વરદાન હતું, જે આગળ જતા ભવિષ્ય નિર્માણમાં વિશેષ રીતે તેમનું સહાયક બન્યું.

એમ.આઈ.ટી.માં પ્રવેશ

ડૉ. કલામ પોતાના પરદાદા અબુલ, દાદા પાકિર અને પોતાના પિતા જલાલુદ્દીનને અત્યંત આદર-માન સહિત યાદ કરે છે. પોતાની બહેન જોહરાનો તો વારંવાર આભાર પ્રગટ કરે છે. એણે પોતાના સોનાની ચેઈન અને બંગડીઓ ગિરવે મૂકીને, ભાઈના શિક્ષણ માટે હજાર રૂપિયાનો પ્રબંધ કર્યો હતો.

આ પૈસાથી મદદથી તેઓ એમ.આઈ.ટી. (મદ્રાસ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ટેકનોલોજી) માં પ્રવેશ મેળવી શક્યા હતા. એ એ દિવસોમાં ટેકનિકલ શિક્ષણ માટે શિરમોર માનવામાં આવતું હતું.

અબ્દુલ પોતાની બહેનના ત્યાગથી દ્રવિત થઈ ઊઠ્યા. તેઓ ઈચ્છતા હતા કે પોતાની આવકમાંથી બહેનના ગિરવે મૂકવામાં આવેલા ઘરેણાં છોડાવે, એ ત્યારે જ શક્ય બની શકે જ્યારે તેઓ કઠોર પરિશ્રમ કરીને શિષ્યવૃત્તિ લઈ શકે.

દૃઢ સંકલ્પથી દરેક ઈચ્છાઓ પૂરી થાય છે. તેઓ એમા સફળ રહ્યા અને આજે પણ તેઓ પોતાની બહેન જોહરા પ્રત્યે આભાર વ્યક્ત કરવાનું ભૂલતા નથી.

એરોનોટિકલ એન્જિનિયરિંગ

અબ્દુલે પૂરા ઉત્સાહ સાથે અધ્યયન આરંભ કર્યું તેઓ એ બે વિભાગોથી અત્યંત પ્રભાવિત થયા, જે વિદ્યાર્થીઓને જાણકારી આપવાના ઉદ્દેશ્યથી રાખવામાં આવ્યા હતા. તેઓને નાનપણથી વિમાન ઉડાડવાનો શોખ હતો.

આજ કારણ હતું કે એક વર્ષ પૂરું થતાં, તેઓએ એરોનોટિકલ એન્જિનિયરિંગમાં પ્રવેશ લઈ લીધો.

એમ.આઈ.ટી.ના વિખ્યાત પ્રોફેસર

અબ્દુલ કલામ સ્વયં ને ભાગ્યશાળી માને છે કે તેઓને પ્રો. સ્પાંડર, પ્રો.કે.એ.વી.પંડલ, ઈ તથા પ્રો. નરસિંહ રાવ જેવા અધ્યાપકો પાસે શિક્ષણ લેવાની તક પ્રાપ્ય બની. આ શિક્ષકોએ તેમની વિચારસરણીને એક નવો વિસ્તાર પ્રદાન કર્યો. તેમના વિચારોને એક નવીન દિશા તરફ લઈ જતા, અનેક ક્ષિતિજ ખોલી નાંખ્યા. કલામને પોતાના ભવિષ્યની આધાર શિલા રાખવામાં અત્યંત સહાયતા મળી.

તેઓએ પોતાના પુસ્તક ‘ધી વિંગ્સ ઓફ ફાયર’માં પોતાના અધ્યાપકો પ્રત્યે સન્માન વ્યક્ત કરેલું છે.

પડકારયુક્ત પરિયોજના

એમ.આઈ.ટી.નું ત્રીજું અને અંતિમ વર્ષ પડકારો તથા પરિવર્તનોથી ભરેલું હતું. કૉર્સ પૂરો થયા પછી એક પરિયોજના તેઓને સોંપવામાં આવી. તેઓને અન્ય ચાર સહાધ્યાયીઓ સાથે મળીને લો-લેવલ એટેક એરકાફ્ટની ડિઝાઇન તૈયાર કરવાની હતી. કલામને આ પરિયોજના માટે એરોડાઇનેમિક ડિઝાઇન બનાવાની હતી. એક દિવસ પ્રો. શી નિવાસને તેમનું કામ જોઈને કહ્યું કે કામ યોગ્ય રીતે નથી થઈ રહ્યું.

શુક્રવાર બપોરે, પ્રો. શિવ નિવાસને જણાવ્યું કે તેમને સોંપવામાં આવેલી પરિયોજના ત્રણ દિવસમાં પૂરી કરીને સોંપવી તથા એમ પણ કહ્યું કે જો સોમવાર સુધી કામ ન દેખાયું તો એમની શિષ્યવૃત્તિ અટકાવી દેવામાં આવશે. યુવાન કલામ માટે આ એક મોટો પડકાર હતો.

તેઓએ રાત્રે ખાવાનું પણ ખાધું નહિ અને ડ્રોઇંગ બોર્ડ પર કામ કરતા રહ્યા ઊંઘ વિના, નામમાત્રના ભોજન, મહેનત તથા દૃઢ સંકલ્પની સાથે હકારાત્મક પરિણામ સામે આવ્યું. તેઓને આપવામાં આવેલી સમયાવધિ કરતાં ચોવીસ કલાક પહેલા જ કામ આટોપી લીધું.

તેમને યાદ છે કે પ્રો. કેવી રીતે એમની પીઠ થાબડીને પ્રશંસા કરી હતી. તેઓ આજીવન એ કઠોર પરિશ્રમનો આસ્વાદ ભૂલ્યા નહોતા.

બેંગ્લોરમાં

અભ્યાસ પૂર્ણ થયા પછી, તેઓ બેંગ્લોરમાં ‘હિન્દુસ્તાન એરોનોટિક્સ લિમિટેડ’માં પહોંચ્યા. ત્યાં તેઓએ એક ‘ટ્રેઇની’ તરીકે રાખવામાં આવ્યો ત્યાં તેઓને વ્યવહારૂ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાની તક સાંપડી. તેઓ ત્યાં પિસ્ટન અને ટરબાઇન એન્જિનની મરામત કરવાનું તથા તેની સાર-સંભાળ લેવાનું કામ શીખ્યા. રેડિયલ એન્જિન-ડ્રમ ઑપરેશનમાં પણ પ્રશિક્ષણ પ્રાપ્ત કર્યું.

રૉકેટ એન્જીનિયરના પદ પર

કલામને ઇન્ડિયન કમિટિ ફૉર સ્પેસ રિસર્ચ (ઇંકોસ્પોટ)થી રૉકેટ એન્જીનિયરના પદના સાક્ષાત્કાર માટે બોલાવવામાં આવ્યા.

તેઓ મુંબઈ પહોંચ્યા. તેમને કોઈ પણ અનુમાન નહોતું કે તેઓને ત્યાં કેવા પ્રકારના પ્રશ્નો પૂછવામાં આવશે, ન તો તેઓને કોઈ પણ જાતની તૈયારી કરવાનો સમય મળ્યો હતો. તેઓએ બધું જ સહજ ભાવે લેવાનો નિર્ણય કર્યો.

ડૉ.વિક્રમ સારાભાઈ, પ્રો. જી.કે.મેનન તથા એટોમિક એનર્જી કમીશનના ડેપ્યુટી સેક્રેટરીએ ઈન્ટરવ્યુ લીધો. તેઓ પર પ્રશ્નોની ઝડી વરસાવામાં આવી નહોતી. અત્યંત સ્નેહપૂર્ણ અમે મિત્રતાપૂર્ણ વાતાવારણમાં વાતચીત થઈ. ડૉ. વિક્રમ તેમની વિશેષતાઓ અંગે નહોતા પૂછી રહ્યા, તેઓ તો તેમની અંદર સંતાયેલી શક્યતાઓને ફૂંકોસી રહ્યા હતા.

કલામને એ પદ માટે પસંદ કરી લેવામાં આવ્યા અને તેઓ સ્વપ્ન સાકાર થવાના માર્ગે ચાલી નિકળ્યા.

સમૂહભાવનામાં વિશ્વાસ

ડૉ. એ.પી.જે.અબ્દુલ કલામના વ્યક્તિત્વની એ વિશેષતા છે કે તેઓ કોઈ કાર્યની

સફળતાનું શ્રેય સ્વયં લેવાને બદલે, એ દરેકને સમ્મિલિત કરે છે, જેઓ ખભે ખભો મેળવીને એમની સાથે ચાલે છે.

કલામ માટે કામ એક પૂજા કરતા ઓછું નથી હોતું. તેઓ પોતાની આંતરિક શક્તિને ઈશ્વરની દેણ માને છે. તેઓએ આજ પ્રતિભા અને એકાગ્રચિત્તના બળે પર, મિત્રોની સહાયતાથી, મોટર ગેરેજમાં એક હોવરક્રાફ્ટ બનાવ્યું, જેને ‘નંદી’ નામ આપવામાં આવ્યું.

થુંબા અંતરિક્ષ કેન્દ્ર

વર્ષ ૧૯૬૨માં, કેરાલામાં તિરુઅનંતપુરમ્ ની નજીક થુંબામાં એક બીજું રોકેટ લોન્ચિંગ કેન્દ્ર ખોલવાની યોજના બની.

ડૉ. કલામને ત્યાં નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા. તેઓ ત્યાંની પ્રયોગશાળામાં કામ કરવા લાગ્યા.

તેઓ અંતરિક્ષ શોધની પરિયોજનામાં વ્યસ્ત રહ્યા હતા. એટલા માટે તેઓને છ માસના પ્રશિક્ષણ માટે અમેરિકામાં, ‘નાસા’ મોકલવામાં આવ્યા.

ભારતનું પ્રથમ રોકેટ લૉન્ચ

કલામ થુંબા પરત આવ્યા ત્યારે ૨૧મી નવેમ્બર ૧૯૬૩ના રોજ ભારતનું પ્રથમ રોકેટ લૉન્ચ કરવામાં આવ્યું. આ નાસામાં બનેલું ‘સાઉન્ડિય રોકેટ’ હતું. આને થુંબાના ચર્ચ ભવનમાંથી છોડવામાં આવ્યું.

અને લૉન્ચપેડ સુધી લાવવા માટે ટ્રક જ ઉપલબ્ધ હતો. જ્યારે ક્રેન વડે રોકેટ લૉન્ચર પર મૂકવા માટે ઊંચકવામાં આવ્યું ત્યારે ટેકનિકલ ખરાબી આવી ગઈ અને હાઈડ્રોલિક સિસ્ટમમાં લોકેજ થવા લાગ્યું. છ વાગ્યાનો લૉન્ચિંગનો સમય હતો. સમારકામ કરવા માટેનો વખત હવે નહોતો. સ્થિતિ તણાવયુક્ત હતી.

ડૉ. કલામે એક પણ ક્ષણ વેડફ્યા વિના, ત્યાં ઊભેલા લોકોની મદદ લીધી. તેઓએ ભેગા મળીને એને ઊપાડ્યું અને લૉન્ચર પર મૂકી દીધું. એક નેતાના રૂપમાં આ એક સાહસિક પગલું હતું. એમનું આ અભિયાન સફળ રહ્યું.

વિક્રમ સારાભાઈનું સંરક્ષણ

વિજ્ઞાન- ટેકનિકના ક્ષેત્રમાં ડૉ. વિક્રમ સારાભાઈ તેમના ગુરુ અને માર્ગદર્શક રહ્યા. ડૉ. સારાભાઈ એક દૂરંદેશી વ્યક્તિ હતા. વૈજ્ઞાનિકોની ભેગા મળીને કામ કરવાની આ ભાવનાના પરિણામ સ્વરૂપે પ્રથમ ‘રોહિણી’ રોકેટ લૉન્ચ કરવામાં આવ્યું.

કલામ પોતાના પુસ્તકમાં લખે છે કે જ્યારે પણ ડૉ. સારાભાઈ થુંબા આવતા, ત્યારે મુક્ત મને વાતો કરતા, તથા તેમના પ્રદર્શનનું નિરિક્ષણ કરતા અને સમસ્યાઓના સમાધાન પણ શોધી આપતા.

વિંગ્સ ઑફ ફાયર

ડૉ. કલામની આત્મકથા ‘વિંગ્સ ઑફ ફાયર’ વાંચવાથી એની ખબર પડે છે કે તેઓએ બધાને યાદ રાખ્યા, જેઓએ એમના જીવનમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકાઓ અદા કરી.

પરદાદા જૈનબ અબુલ : તેઓ પોતાના પરદાદાનું નામ પોતાની આગળ લગાવતા હતા જેથી તેમના હૃદયમાં તેમની સ્મૃતિ જળવાઈ રહે.

દાદા જૈનબ પાકિર : એના પછી એમના દાદા પાકિરસાહેબનું નામ આવે છે.

તેમના પિતા જનાબ જલાલુદ્દીન : તેઓ લખે છે કે એમના પિતા એક દયાળુ, ઈશ્વરની બીક રાખીને ચાલનારા માણસ હતા, જે નિયમ મુજબ પાંચ નમાજ અદા કરતા. તેઓ સાંપ્રદાયિક સદ્ભાવનામાં વિશ્વાસ ધરાવતા હતા.

માતા આશીઅમ્મા : તેઓ તેમના પતિની આદર્શ સહધર્મિણી રહ્યા. કલામ પોતાની માતાનું વિશેષ સ્નેહ અને આદર સહિત સ્મરણ કરે છે.

જનાબ અહેમદ જલાલુદ્દીન (બહેનના પતિ)

સંબંધી જનાબ અહમદે ડૉ. કલામના પિતાને હોડી બનાવવામાં મદદ કરી. તેઓ કાયમ કલામને શૈક્ષણિક જીવનમાં આગળ વધવા માટે પ્રેરણા આપતાં રહ્યા. કલામના બહેન જોહરાના લગ્ન પશ્ચાત એમના સંબંધો વધારે આત્મીય બની ગયા હતા.

શ્રીમતી જોહરા (કલામના બહેન) : આપણે પહેલાં જાણાવી ગયા છીએ કે કેવી રીતે જોહરાએ પોતાના ઘરેણાં ગિરવે મૂકીને ભાઈના શિક્ષણ માટે નાણા ભેગા કર્યા. બહેનનો ભરોસો જ ભાઈને આગળ વધવા પથદર્શક બન્યો.

શમ્સુદ્દીન ભાઈ : તેઓ કલામના સાચાં શુભચિંતકોમાંના એક હતા. તેઓએ એક ખરા માર્ગદર્શક અને મિત્રની ભૂમિકા અદા કરી.

ડૉ. કલામે પોતાના જીવનના મહત્વપૂર્ણ પાત્રોનો પરિચય આપતી વખતે હૃદય અને આત્માના ઊંડાણમાંથી લખ્યું છે, જેનાથી એ જાણી શકાય છે કે તેઓ તેમના જીવનમાં કેટલું બધું મહત્વ ધરાવતા હતા.

બાળકો માટે સ્વપ્નાઓ

ડૉ. એ.પી.જે.અબ્દુલ કલામને શાળાના બાળકો પાસે ખુબજ આશા- અપેક્ષાઓ છે, તેઓ ઈચ્છે છે કે આ ભાવી કર્ણધાર અને ઉન્નત ભારતનો પાયો નાંખે.

એમનું એવું માનવું છે કે બાળકોની પ્રતિભાને ઉચિત પ્રશ્રય મળવો જોઈએ. એમની કલ્પનાશક્તિને પ્રોત્સાહિત કરતા યોગ્ય માર્ગદર્શન આપવામાં આવવું જોઈએ જેથી તેઓ ભાવી ભારતના નક્કર નિર્માણમાં સહાયક બની શકે. ડૉ. કલામ સ્વયં આ ગુંબેશમાં અગ્રેસર છે અને બાળકોના પ્રેરણાસ્ત્રોત છે.

નહેરુજીની પ્રશંસા

ડૉ. કલામ રૉકેટ કળાના પુનર્જન્મનું શ્રેય પંડિત જવાહરલાલા નહેરુને આપે છે. એમના ટેકનિકલ વિઝનને કારણે જ દેશમાં રૉકેટ ટેકનિકને પ્રોત્સાહન મળ્યું તથા અત્યારના વર્તમાન સ્તરે એ પહોંચ્યું.

પોખરાણ-૨

મે ૧૯૯૮માં થયેલું પરમાણુ પરિક્ષણ પોખરાણ-ટી- ૨ ના નામે જાણીતું છે, એ વાસ્તવમાં ભારતના આત્મનિર્ભર તેમજ સશક્ત હોવાનું પ્રતીક છે.

આ પરીક્ષણ ડૉ. કલામ અને ડૉ. આર. ચિદમ્બરમના નેજા હેઠળ આણ્વિક ઉર્જા વિભાગ તથા ડી.આર.ડી.ઓ.ના સહયોગમાં કરવામાં આવ્યું.

ભારતએ ૧૧ મે ૧૯૭૪માં રાજસ્થાનના પોખરાણ રણમાં પ્રથમ આણ્વિક વિસ્ફોટ કરેલ હતો. ભારત સરકારે એ દાવો કર્યો હતો કે આ વિસ્ફોટ શાંતિપૂર્ણ ઉદ્દેશ્યો માટે જ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૧ મે તથા ૧૩ મે ૧૯૯૮ના, પોખરાણમાં વિસ્ફોટોની બીજી શ્રંખલા છોડવામાં આવી.

ડૉ. એ.પી.જે.અબ્દુલ કલામ અને ડૉ. ચિદમ્બરમ ને પ્રેસ કોન્ફરન્સ પૂછવામાં આવ્યું કે શું ભારત ન્યૂક્લિયર હથિયારોને ભારતીય સૈન્યને આપશે. ત્યારે તેઓ બોલ્યા કે આ વિષયમાં કરવામાં આવેલ કરાર પર વિચાર કર્યા પશ્ચાત જ કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવશે.

ભારતના મિસાઈલ મેન

ડૉ. કલામ એ સંવેદનશીલ વૈજ્ઞાનિકોમાંના એક છે, જેઓ વિજ્ઞાનના ક્ષેત્રમાં નિત નવીન ઉપલબ્ધિઓ અને શોધોમાં વિશ્વાસ ધરાવે છે. તેઓએ દેશને અંતરિક્ષ ક્ષેત્રમાં આત્મ નિર્ભર બનાવીને વિશ્વના પાંચ શક્તિશાળી દેશોની હરોળમાં લાવીને મૂકી દીધો છે. તેઓએ ‘પૃથ્વી’, ‘ત્રિશૂળ’, ‘નાગ’ અને ‘આકાશ’ જેવી મિસાઈલો બનાવીને અંતરિક્ષ ટેકનિકા ક્ષેત્રમાં પણ ક્રાંતિ લાવી દીધી છે. એટલે જ તો તેમને ‘મિસાઈલ મેન’ પણ કહેવામાં આવે છે.

ડૉ. કલામ આત્મા બની ગયા

જ્યારે ડૉ. કલામને ખબર પડી કે તેમને રાષ્ટ્રપતિના પદના દાવેદાર તરીકે પસંદ કરવામાં આવ્યા છે ત્યારે તો તેઓ આત્મા બની ગયા હતા. તેઓએ ઈશ્વરને ધન્યવાદ આપ્યા પછી દરેક રાજનૈતિક પક્ષોનો પણ આભાર માન્યો, જેઓએ તેમનું સમર્થન કર્યું હતું.

ડૉ. કલામ, ૧૫ જુલાઈ ૨૦૦૨માં આશરે નેવું ટકા મતોથી વિજયી બન્યા હતા.

લોકોના નામે સંદેશ

૨૫મી જુલાઈ ૨૦૦૨, ભારતના રાષ્ટ્રપતિ પદના સોગંદ લેતી વેળાએ તેઓએ કહ્યું કે કોઈ આંદોલન આરંભ કરવા અને લોકોને એમાં ભાગીદારી કરવા માટે આમંત્રિત કરવાનો આ તદ્દન ઉચિત અવસર છે.. તેઓ કહ્યું કે જો આપણે વિકસિત રાષ્ટ્રના રૂપમાં ઉપસી આવવું છે તો પોતાના પ્રયાસોમાં તેજી લાવવી પડશે.

ઉચ્ચ પ્રાથમિકતા

ડૉ. કલામ એ દેશ આવશ્યક પાસાઓને ઉચ્ચ પ્રાથમિકતા પ્રદાન કરી.

ખાધાત્ર: વર્તમાન ભારતમાં ભારત ખાધાત્રના વિષયમાં આત્મનિર્ભર છે. એ બીજા દેશોને પણ અનાજ પહોંચાડી રહ્યો છે. પરંતુ વધતી જતી જનસંખ્યાને લક્ષ્યમાં લેવામાં આવે તો આવનાર સમયમાં એની પોતાની માંગ વધી જશે. આપણે એવી વૈજ્ઞાનિક ટેકનિકો વિકસિત કરવી પડશે જેથી પ્રતિવર્ષ ચાર હજાર મિલિયન ટન અનાજનું ઉત્પાદન થઈ શકે.

વિદ્યુત અને શક્તિ પ્રબંધન

આપણા દેશમાં મોટાભાગના રાજ્યો વિજળીની તંગી અનુભવી રહ્યા છે. ત્યાં કાયમ વિજળીનું સંકટ રહ્યા કરે છે. સરકારે પણ પોતાના સંસાધનોનો વિકાસ કરવો પડશે. જેથી વિજળી ની ઘરવપરાશ, કૃષિ અને ઉદ્યોગ અંગેની માંગ પૂરી કરી શકાય અન્યથા પાક સૂકાઈ જશે અને મનુષ્ય કશું પણ કરી શકશે નહિ.

શિક્ષણ અને સ્વાસ્થ્ય સેવાઓ

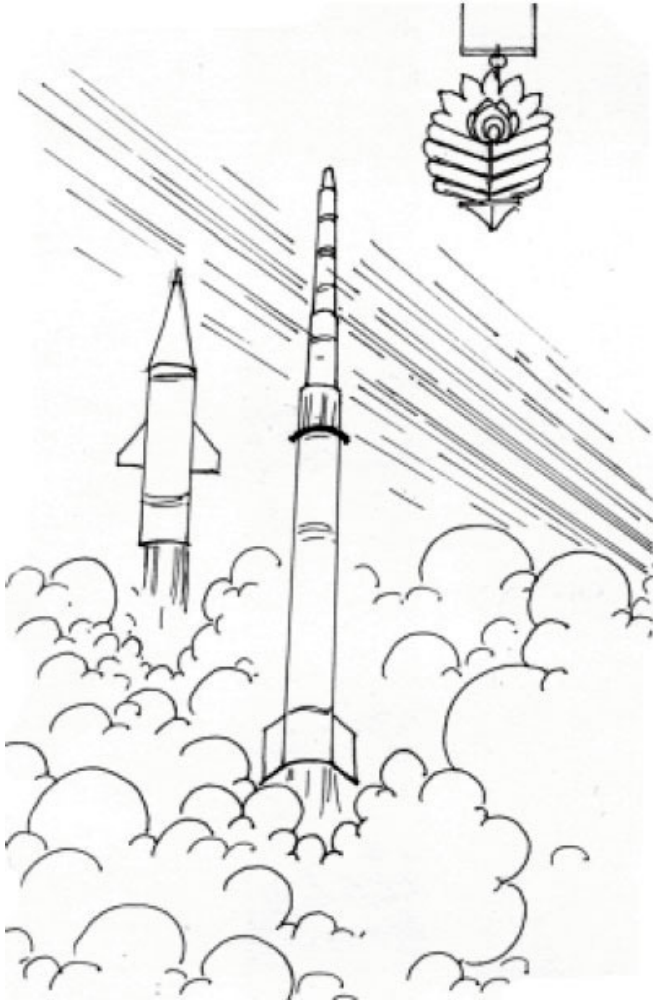
તેઓએ પોતાના પુસ્તક ‘ઇન્ડિયા વિઝન ૨૦૨૦’ના માધ્યમથી આ વિચાર આપ્યો કે કોઈ પણ વિકસિત દેશ માટે શિક્ષિત સમાજ શું મૂલ્ય ધરાવે છે.

એમનું માનવું છે કે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સારી સડકો હોવી જોઈએ, બધાંને ઉચ્ચ સ્તરીય શિક્ષણ મળે અને કોઈ પણ અશિક્ષિત ના રહે. એમનું માનવું છે કે સારા શિક્ષણથી જ વેપાર અને ટેકનિકના ક્ષેત્રમાં પ્રગતિશીલ વિચારો અપનાવી શકાય છે.

આ દેશને શિક્ષિત અધ્યાપક, વૈજ્ઞાનિક, એન્જિનિયર ડૉક્ટર તથા વીર સિપાઈની જરૂર છે. અને આ બધું માત્ર સારા શિક્ષણ થી જ શક્ય છે.

સૂચના ટેકનિક

એમનું માનવું છે કે ભારતને શઘક્તિશાળી અને સંસાધનપૂર્ણ બનાવવા માટે સૉફ્ટવેર ઉદ્યોગને વિશાળ ફલકમાં પ્રસારિત કરવો પડશે. કારણ કે વિદેશી મુદ્રા કમાવવામાં એ સહાયક છે. આજે સંરક્ષણ, વિજ્ઞાન-ટેકનિક, એન્જિનિયરિંગ, સ્વાસ્થ્ય સેવાઓ વગેરે મહદ્ અંશે સૂચના - ટેકનિક પર આધાર રાખે છે. આ આટલું બધું મહત્વ ધરાવે છે કે સરકારી સ્તરે પણ એને એટલું જ મહત્વ અપાવવું જોઈએ.

મિસાઈલ ટેકનિકના ક્ષેત્રમાં ઉપલબ્ધિઓ

૧૬ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૮૫ના ભારતમાં મિસાઈલ કાર્યક્રમની પ્રથમ મિસાઈલ લૉન્ચ કરવામાં આવી, જ્યારે શ્રીહરિકોટાથી ‘ત્રિશૂળ’ છોડવામાં આવ્યું. ૨૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૮માં ‘પૃથ્વી’ લૉન્ચ કરવામાં આવ્યું આ ઘટનાએ રૉકેટના ઇતિહાસમાં એક મહત્વપૂર્ણ સ્થાન પ્રાપ્ત કરી લીધું.

૨૨ મી મે ૧૯૮૯ ના રોજ ‘અગ્નિ’ મિસાઈલને લૉન્ચ કરાવામાં આવ્યું. એના પૂર્વે ‘આકાશ’ મિસાઈલનું સફળ લૉન્ચિંગ થઈ ચૂક્યું હતું.

એક ખરું વ્યક્તિત્વ

આ ભારતનું સૌભાગ્ય છે કે એને રાષ્ટ્રપતિના રૂપમાં આવું એક વ્યક્તિત્વ પ્રાપ્ત થયું. જે સાચા, પ્રમાણિક કર્તવ્યપરાયણ, દૃઢ સંકલ્પી અને દેશભક્ત હતા. અહીંયા કેટલાંક એવા મહત્વપૂર્ણ પ્રસંગો આપવામાં આવી રહ્યા છે, જે તેમની મહાનતાનો પરિચય આપે છે :

- જ્યારે રાષ્ટ્રપતિ પદ માટે ઉમેદવારી પત્ર ભર્યું ત્યારે તેઓએ પોતાના બેંકના ખાતામાંથી પંદર હજાર કાઢીને સુરક્ષાની રકમ ભરી અને કહ્યું કે તેઓ પોતાની ચુંટણી માટે એને સ્વયં એને ખર્ચશે. તેઓએ કોઈ પણ રાજનૈતિક પક્ષ પાસેથી, કોઈ પણ પ્રકારના નાણાંકીય સહાયતા લેવાની મનાઈ કરી દીધી.

- તેઓએ તેમના સોગંદ વિધિના સમારોહમાં વિશેષ રૂપે સો શાળના બાળકોને પણ આમંત્રિત કર્યા, જેઓને દેશના વિભિન્ન ભાગોમાંથી લાવવામાં આવ્યા હતા. તેમણે દરેક બાળક સાથે મુલાકાત કરી.
- તેઓએ સોગંદ લેતી વખતે પ્રત્યેકનું આભારદર્શન કર્યું અને સંકલ્પ લીધો કે દેશના પ્રત્યેક ક્ષેત્રના વિકાસ માટે તેઓ પ્રયત્નશીલ રહેશે.
- તેઓ રાષ્ટ્રપતિ ભવન પહોંચ્યા ત્યારે પ્રત્યેકની સાથે અત્યંત સાદગીપૂર્ણ રીતે મળ્યા-પછી ભલેને નીચલા સ્તરનો કર્મચારી હોય કે ઉચ્ચ સ્તરીય અધિકારી.
- તેઓએ ૧૨-૧૩ ઑગષ્ટ ૨૦૦૨ના ગુજરાતની મુલાકાતથી એક ઉદાહરણ બેસાડ્યું. તેઓએ રમખાણગ્રસ્ત લોકોની સમસ્યાઓ સાંભળી અને પ્રોટોકોલની પરવા કર્યા વિના બધાંને મળ્યા. તેમના પુનર્વાસ તથા અન્ય સુવિધાઓ અંગેના આદેશો પણ આપ્યા.
- તેઓ ભૂજના ભૂકંપ પીડિતોને પણ મળ્યા ત્યાંના લોકોના રહેઠાણ-ખોરાકની વ્યવસ્થાઓ સિવાય બાળકોના શિક્ષણ માટે પણ સંબંધિત અધિકારીઓને નિર્દેશો આપ્યા.

એક મહાન સ્વપ્નદર્શી

ડૉ. કલામ બાળકો, વૃદ્ધો, યુવાનો, મહિલાઓ, પુરુષો, લેખક, કવિ, મીડિયા કર્મચારી, વિદ્વા, પ્રશાસનિક અધિકારી કે સામાન્ય કર્મચારી જેને પણ મળ્યા એક અમીટ છાપ છોડતા ગયા છે. તેઓની સૌથી મોટી ખાસિયત એ છે કે બાળકો, વિદ્યાર્થીઓ વિજ્ઞાન સ્નાતકોને મળવાની તક મળતાંજ સ્વયં આગળ આવી જતા અને તેઓની જીજ્ઞાસાઓનું સમાધાન કરતા.

ઈશ્વરમાં અખંડ વિશ્વાસ

ડૉ. અબ્દુલ કલામના વિચારો અને વ્યક્તિત્વની સાગી આપણને અભિભૂત કરી દે છે, પરંતુ ઈશ્વરમાં તો તેઓનો અખંડ વિશ્વાસ તો એના વધારે ઉલ્લેખનીય છે. બાળકો માટે લખેલા એક પુસ્તકમાં પોતાની મહત્વપૂર્ણ યાત્રાઓ અને દર્શનની વાતો કરવા સિવાય અંતિમ અધ્યાયમાં ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરે છે તથા ભારતો એક વિકસિત દેશના રૂપમાં જોવાની ઈચ્છા પ્રગટ કરે છે.

તેઓ ઈશ્વરને એવી પ્રાર્થના કરે છે કે તેમને એક ભારતીયના રૂપમાં ફરીથી જન્મ પ્રાપ્ત થાય કે તેઓ એના યશોગાન સાંભળવાનો સુઅવસર પુનઃ પ્રાપ્ત કરી શકે.

વિઝન-૨૦૨૦

કહેવાય છે કે સ્વપ્ના જોવા ખરાબ નથી પરંતુ એને માટે બધું જ વિસારે પાડી દેવું એ પણ સારી વાત નથી. ડૉ. કલામના મામલામાં આ વાત કંઈક જુદી જ છે. તેઓએ ભારત માટે એક વિકસિત દેશનું સ્વપ્ન નિહાળ્યું અને એને પ્રાપ્ત કરવા માટે દૃઢ સંકલ્પ પણ કર્યો છે. એને પૂર્ણ કરવા માટે ની એક યોજના પણ ઘડી કાઢી છે. ખરેખર તો તેમનું આ સ્વપ્ન , એક સ્વપ્નના રૂપમાં નહિ પરંતુ એક મિશન છે. આને એક રાષ્ટ્રીય આંદોલનનું રૂપ આપવું જોઈએ. તેમનું આ

સ્વપ્ન ‘વિઝન-૨૦૨૦’ના નામે ઓળખાય છે.

વિકાસ

તેમનું માનવું છે કે વર્તમાનમાં, ભારતે ટેકનિકલ વિકાસના બીજા તબક્કામાં ડગલું માંડ્યું છે. આ તબક્કામાં વૈજ્ઞાનિક પ્રગતિઓના નવા વિસ્તારો પર કેન્દ્રિત થતાં, વિજ્ઞાન તથા ટેકનિકના વિકાસને પર્યાય બનાવવું પડશે.

ડૉ. કલામએ પાંચ મોટી યોજનાઓ ઘડી નાંખી છે, જે ખરેખર તો ભારતને વિકાસ ભણી લઈ જવાના સ્વપ્નને સાકાર કરી શકે છે. એ છે :

- કૃષિ તથા ફૂડ પ્રોસેસિંગ
- ઈલેક્ટ્રિક પાવર સપ્લાય
- શિક્ષણ તથા સ્વાસ્થ્ય સેવાઓ
- સૂચના -ટેકનિક
- સામરિક મહત્વના ક્ષેત્રો

પદ્મભૂષણ, પદ્મવિભૂષણ અને ભારત રત્ન

ડૉ. એ.પી.જે.અબ્દુલ કલામની ઉપલબ્ધિઓ અને દેશના વિકાસમાં તેમના યોગદાનને બિરદાવતા, રાષ્ટ્રએ તેઓને વર્ષ ૨૫મી જાન્યુઆરી, ૧૯૮૧માં તેઓને ‘પદ્મભૂષણ’નું સન્માન પ્રદાન કરવામાં આવ્યું તથા ૨૬મી જાન્યુઆરી, ૧૯૯૦માં તેઓને ‘પદ્મ વિભૂષણ’ થી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા. ૧૯૯૩માં તેઓને સર્વોચ્ચ નાગરિક પુરસ્કાર ‘ભારત રત્ન’ થી સન્માનિત

કરવામાં આવ્યા. તેઓ સાચાં અર્થમાં ભારત રત્ન તો છે.

